

6

O etických značkách

45 MINÚT

Nosné témy GV:

Udržateľný
rozvoj, spotreba
a výroba

Aktivita sa zameriava na tému zodpovedného spotrebiteľského správania. Žiaci a žiačky hovoria o tom, čo je zodpovedná spotreba, ako vplýva na životné prostredie a na životy ľudí v rôznych častiach sveta. Vo dvojiciach skúmajú označenia bežných výrobkov a uvažujú nad tým, koho rôzne certifikácie chránia a čo podporujú. Na záver spoločne diskutujú o tom, ako vyzerá zodpovedné spotrebiteľské správanie v každodennom živote a či môžu prispieť k pozitívnym zmenám aj oni.

Odporúčané prepojenia s kurikulumom:

- **Etické aspekty ochrany prírody**
– ľudská činnosť a životné prostredie, zodpovednosť za prírodu;
- **Život, telesné a duševné zdravie ako etická hodnota**
– etika a ekológia;
- **etika práce, etika a ekonomika**
– etické aspekty hodnoty prírody, fair trade;
- **prierezová téma** – environmentálna výchova.

Prínosy pre predmet etická výchova:

- Žiaci a žiačky rozlišujú medzi etickým a neetickým konaním človeka vo vzťahu k prírode;
- analyzujú a zdôvodňujú osobnú zodpovednosť každého človeka za životné prostredie;
- rozoznávajú prepojenie medzi ľudskou činnosťou a životným prostredím;
- dokážu kriticky analyzovať rozdiely medzi environmentálnymi hodnotami a ekonomickými hodnotami.

Prínosy pre globálne vzdelávanie:

- Žiaci a žiačky rozoznávajú ekologické dopady každodennej spotreby rôznych produktov;
- pomenujú a analyzujú ekonomické a sociálne aspekty výroby a spotreby rôznorodých produktov a služieb na globálnej úrovni;
- hodnotia svoje spotrebiteľské správanie vo vzťahu k udržateľnému rozvoju.

Pomôcky:

kópie prílohy 1 (jedna do každej dvojice), písacie potreby, farebné samolepiace bločky (post-ity), prípadne obaly konkrétnych produktov s logami fair trade, bio atď.

POSTUP

10 minút

Evokácia

- 1 Napíšte na tabuľu pojem zodpovedná spotreba. Rozdajte žiakom a žiačkam samolepiace bločky, ktoré neskôr nalepia na tabuľu.
- 2 Požiadajte ich, aby na bločky napísali, čo je podľa nich zodpovedná spotreba.
- 3 Vyzvite ich, aby po jednom nalepili svoje nápady na tabuľu a krátko ich vysvetlili. Odpovede zatriedajte do tematických skupín podľa toho, či sa vzťahujú k životnému prostrediu, k ochrane ľudských práv alebo zvierat a pod. Keď sa všetci vystriedajú, stručne zhrňte, na čo všetko vplýva naša spotreba.
- 4 Pokračujte otázkami:
 - Prečo hovoríme o zodpovednej spotrebe?
 - Ako rozoznáme, ktoré produkty a služby sú etickejšie či ekologickejšie?
 - Ako spotrebiteľia a spotrebiteľky máme istú zodpovednosť. Voči komu alebo čomu?

25 minút

Uvedomenie

- 5 Rozdelte triedu do dvojíc a rozdajte im pracovné listy (príloha 1). Nájdú v nich symboly rôznych typov certifikácií, ktoré označujú, akým spôsobom bol produkt vypestovaný alebo vyrobený, alebo ako funguje.
- 6 Vyzvite dvojice, aby si pozreli jednotlivé logá a popremýšľali, či už ich niekde videli a čo označujú. Najskôr nech doplnia informácie k tým logám, ktoré poznajú. Ak niektoré nepoznajú, povzbudte ich, aby sa pokúsili uhádnuť, čo znamenajú. Na prácu vo dvojiciach vyčleňte 5 až 10 minút.
- 7 Najskôr si spoločne prejdite certifikácie, ktoré žiaci a žiačky poznali. Vyzvite niektoré dvojice, aby sa podelili s ostatnými o svoje odpovede.
- 8 Potom prejdite na označenia, ktoré trieda nepoznala. Nechajte žiakov a žiačky hádať a napokon im prezradte správne odpovede (príloha 2). Spoločne doplňte, pri akých produktoch sa certifikácia používa a na čo slúži.
- 9 Požiadajte žiakov a žiačky, aby na základe získaných informácií doplnili do svojich pracovných listov definíciu, čo znamená zodpovedná spotreba. .

Metodický tip:

Namiesto pracovného listu z prílohy 1 môžete použiť obaly z konkrétnych produktov, ktoré si vopred pripravíte. Taktiež môžete požiadať žiakov a žiačky, aby na hodinu priniesli obaly so symbolmi týkajúcimi sa zodpovednej spotreby. Spoločne môžete diskutovať o tom, podľa čoho ich vybrali.

10 minút

Reflexia

- 10 Pokračujte záverečnou diskusiou. Použite nasledujúce otázky:
- Páčila sa vám táto aktivita? Čo bolo pre vás ľahké? A naopak, čo bolo náročné?
 - Ktoré logá ste poznali? Ktoré ste si predtým nevšimli?
 - Zaujíma vás pôvod produktov, ktoré kupujete? Prečo?
 - Prečo vznikli iniciatívy na podporu zodpovednej spotreby? Na čo slúžia symboly na rôznych produktoch?
 - Aký dopad má naša spotreba na vyčerpatelnosť prírodných zdrojov?
 - Prečo je dôležité poznať proces výroby a dopady produktu na životy ľudí a na ekosystémy?
 - Ako by ste vysvetlili pojem zodpovedná spotreba? (Zdôraznite, že najzodpovednejšia spotreba je žiadna spotreba, teda nekupovať si veci a služby, ktoré nepotrebujeme.)
 - Ako sa môžeme stať zodpovednými spotrebiteľmi a spotrebiteľkami?

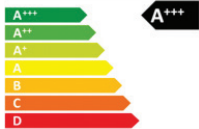

Zdroje:

- Envipak: Čo je zelený bod. envipak.sk. (nedatované). [cit. 5. 5. 2020]. Dostupné na: <https://envipak.sk/o-spolocnosti/zeleny-bod>.
- European Commission: The organic logo. ec.europa.eu. (nedatované). [cit. 5. 5. 2020]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/organics-glance/organic-logo>.
- Fairtrade International: How fairtrade works? fairtrade.net. (nedatované). [cit. 5. 5. 2020]. Dostupné na: <https://www.fairtrade.net/about/how-fairtrade-works>.
- FSC Česká republika: Co je to FSC certifikace? czechfsc.cz. (nedatované). [cit. 5. 5. 2020]. Dostupné na: <http://www.czechfsc.cz/fsc-certifikace/co-je-to-fsc-certifikace--/>.
- HUDEC, A.: Ako zistíš, či je tvoje oblečenie kvalitné a či jeho výroba neničí životné prostredie? noizz. aktualita.sk. 2019. [cit. 5. 5. 2020]. Dostupné na: <https://noizz.aktualita.sk/fashion/ako-zistit-kvalitu-obleceni/5mkwbqz>.
- Let's be green, s. r. o.: Certifikáty. letsbegreen.sk. (nedatované). [cit. 5. 5. 2020]. Dostupné na: <https://www.letsbegreen.sk/certifikaty?page=1>.
- Maros: Nové energetické štítky idú s dobou. setri.sk. 2014. [cit. 5. 5. 2020]. Dostupné na: <https://www.setri.sk/nove-energeticke-stitky-idu-s-dobou/>.
- Rainforest alliance: What does rainforest alliance certified mean? rainforest-alliance.org. 2020. [cit. 5. 7. 2020]. Dostupné na: <https://www.rainforest-alliance.org/faqs/what-does-rainforest-alliance-certified-mean>.
- Soft cotton: Soft Cotton výrobky majú certifikát OEKO-TEX Standard 100. softcotton.sk. (nedatované). [cit. 5. 5. 2020]. Dostupné na: <https://www.softcotton.sk/s/logo-3>.
- TROJAK, B.: Vánoční průvodce férovými nákupy. aa.ecn.cz. 2015. [cit. 5. 5. 2020]. Dostupné na: https://aa.ecn.cz/img_upload/b397cb5367c764a2f19867d8032c9d0c/pruvodce_ferovymi_nakupy_03_web.pdf.
- UTZ: Products. utz.org. (nedatované). [cit. 5. 5. 2020]. Dostupné na: <https://utz.org/what-we-offer/certification/products-we-certify/>.
- ZAJAC, L., a kol.: Čo skutočne (s)potrebujeme?. globalnevezdelavanie.sk. 2016. [cit. 5. 5. 2020]. Dostupné na: <https://globalnevezdelavanie.sk/co-skutocne-spotrebujeme/>.
- MACLEOD, M: What does cruelty-free actually mean? getthegloss.com. 2020. [cit. 5. 5. 2020]. Dostupné na: <https://www.getthegloss.com/article/what-does-cruelty-free-actually-mean>.

Zodpovedná spotreba je

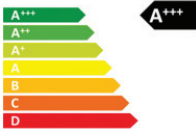

.....

.....

Certifikácia	Čo označuje?	Na akých produktoch sa používa?	Koho chráni? Čo podporuje?
			
			
			
			
			
			
			
			
			

Príloha 2

Správne odpovede (pedagogická pomôcka)

Certifikácia	Čo označuje?	Na akých produktoch sa používa?	Koho chráni? Čo podporuje?
	Energetický štítok obsahuje informácie o spotrebe elektrickej energie daného spotrebiča, o jeho energetickej triede a o mnohých ďalších parametroch.	Napr. na chladničkách, práčkach, kombinovaných spotrebičoch, svetelných zdrojoch a pod.	Chráni životné prostredie.
	Ochranná známka Zelený bod znamená, že obal výrobku je recyklovateľný, resp. odpad je možné opätovne použiť, recyklovať alebo upraviť tak, aby vznikli znovupoužiteľné materiály alebo energia.	Napr. na obaloch na nápoje a jedlá.	Chráni životné prostredie.
	Produkty a ich jednotlivé zložky neboli testované na zvieratách v procese ich výroby ani uvedenia na trh.	Napr. na kozmetických produktoch.	Chráni zvieratá.
	Svetovo uznávaný certifikát potvrdzuje, že textilný tovar bol vyrobený iba zo zdravotne nezávadných materiálov.	Napr. na spodnej bielizni, oblečení pre deti a pod.	Chráni životné prostredie, ľudí, ktorí produkty vyrábajú, aj tých, ktorí ich používajú.
	Táto značka podporuje zásady spravodlivého obchodu, čiže spravodlivú výkupnú cenu pre lokálnych výrobcov či pestovateľov prvotných produktov.	Napr. na káve, čokoláde, čaji, bavlnených výrobkoch.	Podporuje lokálnych výrobcov a pestovateľov, chráni ich ľudské práva a primerané životné podmienky.
	Značka označuje poľnohospodárske a drevárske produkty, ktoré boli vyrobené s ohľadom na zachovanie dažďových pralesov.	Napr. na čaji, káve, čokoláde, banánoch.	Chráni životné prostredie. Garantuje minimálnu mzdu a vhodné pracovné podmienky napr. ľuďom pracujúcim na plantážach.
	Oficiálne logo Európskej únie, ktoré označuje potraviny vyprodukované v biokvalite (bez chemických hnojív a postrekov, bez genetických modifikácií). Používa sa od roku 2010.	Napr. na ovocí, zelenine, mäse, rybách, mliečnych produktoch, cereáliách.	Chráni životné prostredie, hospodárske zvieratá (chované vo voľnom, kŕmené ekologickým krmivom), zdravie spotrebiteľov.
	UTZ je globálny program, ktorý podporuje udržateľnú produkciu kávy, kakaa a čaju.		Chráni ľudské práva pôdohospodárov, garantuje im adekvátne pracovné podmienky a životnú úroveň.
	Certifikácia FSC je dôveryhodný systém lesnej certifikácie (proces kontroly lesa, či je obhospodarovaný v súlade so štandardom FSC) a certifikácie spracovateľského reťazca (záruka toho, že výrobok pochádza zo šetrne obhospodarovaných lesov).	Napr. na papieri, knihách, hračkách, nábytku, oknách, schodoch, budovách.	Chráni životné prostredie.